

Vsebina 9. številke

Zgodovinska sprememba	321
Bebček Miha (<i>Sonja Sever</i>)	322
Pesem o kosu (<i>Anton Debeljak</i>)	327
Zvonček sreče (<i>Angala Golobič</i>)	327
V noži (<i>Ksaver Meško</i>)	328
O veliki lakoti (<i>Winkler Venceslav</i>)	329
Dve solzi (<i>Jan. Lampič</i>)	330
Veš, mamica (<i>Zdravko Ocvirk</i>)	331
Solze sv. Neže (<i>J. Kmet</i>)	332
Naš ded (<i>Mirko Kunčič</i>)	334
Mukec (<i>M. Jezernik</i>)	335
Uspavanka (<i>Mirko Kunčič</i>)	336
Ptička gradita gnezdece (<i>Jože Krivec</i>)	337
Prva piščalka (<i>Polda Tone</i>)	339
Iz dnevnika Petačeve Anče (<i>Krista Hafner</i>)	342
Pomlad (<i>Mirko Kunčič</i>)	343
Miček — tiček (<i>Konči Ahačič</i>)	344
Lukasova kolesa (<i>Fr. Š.</i>)	345
Kopel pomaga (<i>Fr. Š.</i>)	345
Dijaško diletantsko društvo (<i>Milan Skrbinšek</i>)	346
Naša pošta	348
Listnica uredništva in uprave	348
Rešitve ugank	na ovitku

»Vrtec« izhaja prvega v mesecu, devetkrat med šolskim letom. Naročniki dobe poleg devetih številk lista brezplačno tri mladinske knjižice za skupno naročilo 25 din, ali deset mesečnih obrokov po 250 din. — Za posameznike je naročnina 30 din. — List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Za tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič.

Zgodovinska sprememba

V zadnjem času je doživel slovenski narod izredno važne zgodovinske dogodke. Po zlomu bivše jugoslovanske vojske na mejah Slovenije so na veliki petek dne 11. aprila italijanske čete mirno zasedle del slovenskega ozemlja. S tem dejanjem je bila od našega naroda odvrnjena krvava vojna vihra in naša lepa zemlja obvarovana pred opustošenjem.

Dne 3. maja je bila s Kraljevim odlokom ustanovljena posebna Ljubljanska provinca (pokrajina) kot sestavni del Kraljevine in Cesarstva Italije. S tem odlokom se priznava slovenskemu ljudstvu samostojna uprava v mejah Italije, upoštevale se bodo poleg drugega posebne potrebe te pokrajine in ohranil v ljudskih šolah obvezen pouk v slovenskem jeziku.

Vrhovna oblast v Ljubljanski provinci je bila poverjena Visokemu Komisarju g. EMILIJU GRAZIOLIJU. S svojo državniško modrostjo in veliko naklonjenostjo našemu ljudstvu si je takoj pridobil zaupanje in spoštovanje vseh. Pri njem so se zbrali dne 4. maja zastopniki slovenskega ljudstva in mu izročili zahvalo in vdanost našega naroda Kralju in Cesarju Emanuelu III. ter Duceju Mussoliniju za modre in plemenite ukrepe ter pravično ureditev naših razmer v novih mejah Velike Italije.

Bebček Miha

Ilustriral M. Sedej

Dragi Mihec!

Nikar se ne prestraši in ne pobegni. Dolgo sem te iskal, da ti povem, da sem jaz, županov Francek, zažgal senik in da mi je silno žal, ker si nedolžno trpel. Prosim, odpusti mi! Pojdi z menoj nazaj v vas. Stanoval boš pri meni in jaz povem vsem, da si nedolžen. Vedno te bom imel rad.

Francek.

Francek je trikrat prebral s solznimi očmi pismo. Hudo ga je skrbelo, če je res napisal tako, da mu bo Mihec tudi verjel. Končno je ovil list okrog kratke palice, ga povezal z vrvico in s spretnim zamahom vrgel naravnost proti Mihcu. Koza je prestrašeno poskočila, a Mihec je začudeno gledal zdaj palico s papirjem, zdaj okrog sebe, od kod naj bi to priletelo. Ker pa ni ničesar posebnega opazil, je pobral palico in odvil papir. Začel je čitati črko za črko kakor prvošolec. Nenadoma se je zdrznil in z odprtimi usti buljil v nenavadno pismo.

Z burnim utripajočim srcem ga je Francek opazoval. Mihčev obraz, ki je bil še pravkar veš zbeگان in splašen, se je začel jasniiti. Kmalu mu je blažen nasmešek zaigral okrog ustnic in Francek je točno videl, kako sta mu dve debeli solzi padli na pismo. »Oprostil mi je, oprostil,« je zašepetal, se vrgel v travo in od ganjenja zaihtel.

Mihec je spet in spet prečital pismo od začetka do kraja. Skoraj ni mogel verjeti, kar je čital. Nič več ga ne bodo preganjali kot hododelca in vsi ga bodo spet radi imeli. Sam Francek je prišel k njemu, da mu to pove. Toda kje neki tiči? Mihec se je radovedno

oziral in šel proti strani, od koder je priletela palica. Začudeno je zdajci obstal. Tu za skalo je našel Francka, ihtčega v travi.

Sočutno je sedel k tovarišu in mu ljubeče ovil roko okrog vratu. Francek je krčevito prijel Mihčevo roko in se razjokal, da bi se kamnu smilil. Kako rad bi ga Mihec tolažil in mu kaj lepega povedal, posebno to, da mu je vse odpustil in da ga ima rad kakor še nikoli. A kaj, ko ni znal govoriti! Nežno je pritiskal tovariša k sebi, končno ga dvignil in odpeljal v svoj brlog.

Tu ga je posadil na hloed in da bi ga razveselil, mu je

hitel razkazovati svoja krila. Počasi se je Francek umiril in si z zanimanjem ogledoval Mihčevo delo. Ker pa je treba gosta tudi pogostiti, je Mihec brž poklical sivko in jo pomolzel, a v žareči pepel je nasul kostanja. Francek je hvaležno gledal svojega dobrega to-

variša in tudi sam začel prazniti nahrbtnik. Kmalu je bila skala, ki je služila za mizo, polna različnih dobrot: klobas, potic, pečenke ter belega kruha, kostanja in mleka. Vse to se je smejalo in vabilo lačne želodce.

S srečnimi obrazi sta se prijatelja usedla k mizi in začela se je prava prijateljska gostija. Tudi koza sivka je bila povabljena kot priča tega pomirjenja in je pravo pridno pobirala ostanke nekaterih jedi.

Izboren obed je spravil dečka v dobro voljo in kar venomer jima je šlo na smeh. Koliko sta si tudi imela povedati! Če se nista mogla prav razumeti, sta drug drugemu napisala na papir. Tako je tudi Mihec zvedel, da je občina prodala oreh mizarju, da poravna stroške, ki so nastali zaradi njega. A kočica se je pri priči sesula, ko je padlo drevo nanjo.

»Toda nikar ne žaluj, Mihec,« ga je tolažil Francek. »Sedaj pojdeš z menoj k meni domov in ostal boš za vedno pri nas.«

»Ne, ne,« je odločno odkimal Mihec in napisal z velikimi črkami na papir: »Jaz ostanem tu, dokler ne končam kril!«

»Kaj bi to,« se je zavzel Francek. »Krila boš lahko delal tudi pri nas. Vse, kar imaš tu, vzameva s seboj. Jaz poneseš škatlo, pa še vrečo, ti pa vzameš drugo in kar pojdiva! Pozno je že.«

»Ne, ne,« je spet odločno odkimal Mihec.

Francek ga je prepadeno gledal. »Pa zakaj ne? Mar mi ne verjameš? Kaj me nimaš rad?«

»Pač, pač,« je živo prikimal Mihec in Francku toplo stisnil roko. Toda ostal je pri svojem in nobena še tako lepa prošnja ni mogla omajati njegovega sklepa. Kaj bi tudi sedaj v dolini, ko se je tu gori tako lepo udomačil in ga nihče ne moti. Tam doli bi le bil pod tujo streho in radovedne oči bi ga spremljale pri vsakem koraku.

Ko je Francek videl, da Mihca nikakor ne more spraviti s seboj, bi najrajši še sam ostal tu, vsaj to noč. Toda spomnil se je mame, ki bi gotovo mislila, da se mu je zgodila kaka nesreča. Silno mu je bilo hudo, ko se je moral posloviti. »Pa me še pridi obiskat,« ga je tolažil Mihec.

»Seveda pridem in tudi jestvin ti prinesem,« je obljubil Francek in mu toplo segel v roko. Dolgo je Mihec gledal za odhajajočim tovarišem in mu mahal v pozdrav.

Bila je že pozna noč, ko je Francek prišel domov. Mati ga je vsa bleda dočakala pri vratih. »Hvala Bogu, da si prišel,« mu je prišepetala, »oče je že vprašal po tebi, pa sem mu rekla, da si šel k stricu. A mene je že bilo tako strah!«

Mati ni vprašala sina, kako je opravil. Saj mu je že na obrazu brala, da je našel svoj mir. Ko je po tem razburljivem dnevu Francek ležal v postelji, sta še dolgo v noč šepetala v izbici. Mama je sedela ob njegovem vzglavju in ga ljubeče držala za roko, a on ji je pripovedoval, kako je našel Mihca, kako sta se sprijateljila in da ga je povabil, naj se za vedno preseli k njim.

»Prav si storil, Francek,« je mehko dejala mati in si od ganjenja brisala solze. »Kar k nam naj pride, saj itak nimaš ne brata ne sestre in vsi ga bomo radi imeli. Z očetom bom že jaz govorila.«

»Toda, on noče priti,« je tožil Francek.

»Pa ga pusti še nekaj časa tam gori, če mu je tako lepo. Po vsem tem, kar je revček doživel, si pač želi miru in biti sam. Ko bo pritisnila zima, bo moral že zaradi kože v dolino! Sedaj ga pa lahko včasih obišeš in mu prineseš hrane.«

»Da, mama, imaš prav,« je pritrdil Francek. Trudno so se mu tedaj začele zapirati oči. »Lahko noč, mama,« je še dahnil in prvič po dolgem času s čisto vestjo in veselim srcem zaspal.

Mama je še dolgo sedela ob postelji in ljubeče gledala spečega sina. Končno se je nagnila nad njega, mu rahlo naredila križ na čelo in tiho odšla.

Tudi Mihec je nocoj nad vse sladko spal. Saj se odslej ni več bal, da bi ga našli in spet gnali vklenjenega nazaj v mesto. Nič več ni bil požigalec in nevarni hudodelec! Samo sonce in čista radost sta mu polnila srce.

Z blaženim nasmeškom okrog ustnic je gradil Mihec svoja krila in dnevi so mu kaj hitro potekali. V takem lepem razpoloženju ga je vselej našel Francek, ko ga je prišel obiskat in mu prinesel hrano. V dolino pa se Mihcu ni mudilo in zaman ga je vselej tovariš vabil s seboj.

Tako so minili tedni, listje je že močno rumenelo in začelo padati z dreves. Koza sivka je postajala že nemirna, zakaj paša je bila čedalje bolj pičila. Tudi Mihec je čutil, da se bliža čas, ko bo moral od tod. Mrzlično je sedaj gradil svoja krila ne le ves dan, temveč ob svitu ognja tudi pozno v noč. Komaj da si je še privoščil počitka. Toda delo je v njegovo veselje hitro napredovalo.

Bila je pozna jesen. Drevje se je že skoraj golo zibalo v hladnem vetru, ko je prišel Francek spet obiskat Mihca.

»Mihec, danes pa moraš z menoj! Drugi teden so Vsi sveti in za praznike menda ne boš ostal sam tu gori. In mar ne misliš iti na mamin grob?« ga je vprašal.

Mihec se je zdrznil. Vsi sveti, mamin grob! Seveda, ta dan ne bi smel več biti gori. »Danes še ne morem,« je po dolgem molku napisal na papir, »na Vse svete pa prinesem mami cvetice.«

»Torej tedaj res prideš,« se je iskreno razveselil Francek.

»Pridem, pridem,« je živo prikimal Mihec.

Ko se je Francek dobre volje poslovil, se je Mihec spet mrzlično lotil dela. Ogradnje je že bilo gotovo in kaj umetno sestavljeno iz palic in šib. Spominjalo je na okostnjak orjaških netopirjevih kril. Sedaj pa je moral še to ogrodje obleči. Skrbno je razpenjal vlažna čreva od šibe do šibe in jih pritrjeval z lesenimi klinčki ter vezal s strunami iz črev.

Odslej Mihec skoraj ni več spal, silno se mu je mudilo. Le malo dni je še bilo do Vseh svetih in ta dan hoče vsekakor zleteti k mami. Najprej bo odletel nad njen grob, ga iz zraka obsul s zelenjem in cveticami, a nato se dvignil do nebeških vrat. Kako bo mama vesela, ko ga bo zagledala! Kar živo si je že predstavljal to srečno svidenje v raju.

Končno je napočil ta veliki dan. Bilo je nenavadno lepo jutro. Sonce se je že navsezgodaj prebilo skozi meglo in s svojimi žarki grelo kakor spomladi. Na trati pred jamo so ležala popolnoma dovršena krila. Kar pošastno velika so bila, kljub temu pa lahka, skoraj tako kakor takrat v sanjah. Mihec je ves srečen in ponosen ogledoval končano delo. Zelo je bil zadovoljen z njim. Nato je brž odhitel v gozd, natrgal bršljana, jesenskega svišča in rdečih korčkov. Iz tega je spletel prekrasen venec za mamin grob. Tudi sebi je spletel venček okrog čela. Mar niso bili angelčki v raju tudi tako okrašeni? Zato mora biti tudi on lep, ko pride k njim! Kmalu je bilo vse pri-

pravljeno. Na visoki steni nad jamo je bila tratica. Ta prostorček si je Mihec izbral za odlet. Že je hotel odnesti krila gor na steno, ko se je naenkrat preplašeno ustavil. »Joj, kaj bo pa s sivko?« Na to še nikoli ni pomislil. S seboj je res ne more vzeti! In silno mu je postalo težko, ko se je spomnil, da jo bo moral sedaj za vedno zapustiti. »Sivkica, moja sivkica,« ji je gladil mehko dlako in razmišljal, kaj naj stori z njo.

Nenadoma se mu je zjasnil obraz. Spomnil se je Francka. »Njemu jo bom podaril, on bo gotovo lepo z njo ravnal! Napisal mu bom listek. Ta listek obesil sivkici okrog vratu in ko bo ona videla, da letim proti dolini, bo itak čez drn in strn tekla za menoj. Toda kdo ve, če bo našla doli?« ga je zaskrbelo. »Ah nič, vzletel bom od spodnje stene, od tam pa ne more zgrešiti v vas.« Tako se je odločil, vzel orjaška krila, jih lepo zložil in oprezno ž njimi odkorakal proti dolini. Zelo je moral paziti, da jih ne raztrga ob vejah in grmovju in bilo je že pozno popoldne, ko je dospel do navpične stene, ki se dvigala tik nad vasjo. Tu je najprej vzela kos papirja in svinčnik, ki mu ga je podaril Francek, in napisal:

Dragi Francek!

Nisem Ti hotel reči, zakaj ne pridem v vas. Krila so gotova in zletel bom za vselej k mami. Ker si bil tako dober, Ti pustim za spomin sivko, orodje in vse, kar je v jami. Prosim, bodi dober s sivko, zelo rada je sladko deteljico in leskovo listje. Često bom gledal na Tebe z neba.

Zbogom, Francek!

To pismo je Mihec zložil med dva kosa lubja, da se ne bi po poti raztrgalo, vse čvrsto povezal z vrstico in kakor zvonček obesil sivki okrog vratu. Tedaj je s solznimi očmi vzela za vedno od svoje dobre tovarišice slovo. Ljubeče jo je objel in nežno stisnil njen gobček na svoj obraz. »Sivkica, sivkica moja!« jo je gladil. »Hvala ti za dobro mleko, katero si mi vedno dajala, hvala za vse lepe ure, ki sem jih prebil s teboj. Veš, jaz te ne bom pozabil in te vsak večer gledal z neba — ji je v duhu govoril in jo nežno gladil.

»Me-e-e!« je zameketala sivka in mu lizala roke. Ker pa seveda ni razumela, da se njen gospodar za vselej poslavlja od nje, si je spet mirno poiskala pašo.

Tedaj se je Mihec s trepetajočim srcem pripravil za polet. Najprej je krila prepletel in povezal z raznimi pasovi in trakovi iz črev. Nato jih je prislonil k deblu, tik ob prepadu. Mamin venec si je obesil okrog vratu. Pustil bo, da mu zdrkne čez glavo, ko bo letel nad njenim grobom. Svoj venček pa si je globoko potisnil na čelo

in pristopil h krilom, ki so mu segala od pete visoko čez glavo. Nato se je z nešteti jermeni in pasovi skrbno privezal nanje. Vezal in pričvrščeval se je vse navzkriž, da mu je bilo telo od gležnjev do vratu vse premreženo. Končno je bilo vse pripeto. Vtaknil je roke v obročke in čvrsto prijel za ročice, ki so bile pod krili. Tedaj je drobnil po prstih in petah do roba stene. Tu je stal nad vasjo kakor ogromen netopir. Prosojna krila so se lesketala v večernem soncu in že je čutil, kako ga veter iz doline rahlo privzdiguje. »Zbogom, sivkica,« se je še enkrat ljubeče ozrl za kozico. »Mama, sedaj pridem,« mu je zavriskalo v prsih in vrgel se je vetru v naročje.

In glej! Veter ga je rahlo zazibal. Mihec je lahkotno zajadral nad dolino. »Letim, letim! Kakor postovka letim! Mama, kako je lepo,« je pelo in zvenelo v njem. Globoko pod njim je ležala vas, še malo in plaval bo nad pokopališčem. Vidi, vidi, koliko ljudi je tam in kako mu vsi veselo mahajo v pozdrav! In koliko svečk brli na vsakem grobu! Tam, tam je mamin grob in tudi na njem so svečke! O, gotovo jih je Francek prižgal! Kako je dober! Mama, tu, še venec na tvoj grob, potem poletim k tebi!« Mihec je zamahnil s krili, da bi čimprej dospel do nje.

Toda kaj je to? Dolina se mu je zdajci z neznansko naglico približala in hipoma ga je nekaj steplo po vsem telesu. Nič več ni videl grobov, ne ljudi, ne svečk, le mati se je smehljajoče sklanjala k njemu. Ljubeče ga je poljubila na čelo, ga rahlo podprla pod peruti, in, o, kako lepo! Kakor angela sta se dvignila v sinje višave.

»Bim bom, bim bom!« so otožno peli zvonovi iz lin. Na trati pod visoko steno se je gnetlo vse črno ljudi. Vaščani so polni groze strmeli

v Miha, ki je negibno ležal v travi pod zlomljenimi krili. Iz smrtne rane na čelu mu je izpod venčka curljala kri, ki je kapljala kakor rdeči rubini na mamin venec. A blede obrazek mu je sijal v sreči, kakor bi najlepše sanjal.

»Mrtev je, Mihec je mrtev,« je zašepetalo od ust do ust in vedno več ljudi se je nabiralo.

Tedaj se je nenadoma preril skozi gnečo županov Francek.

»Ljudje, pomagajte, dvignite ga! Zakaj tako strmite? Saj on je vreden,«

den, da bi ga angeli nosili! . . . O, čujte, nedolžen je, jaz sem zažgal senik!« je zakričal in se zgrudil na prijatelja.

»Mihec, moj Mihec,« je bolno klical in ga nežno objel. Silno ihtenje je pretreslo Franckovo telo in z vročimi solzami je škropil mrtvega tovariša.

Vaščani so prepadeno strmeli na dečka. »Francek zažgal senik? . . . Mihec nedolžen? . . .« so se čudili . . . »O, krivico smo revčku storili,

veliko krivico! . . . A sedaj je mrtev!« Tako je vse bolno zapeklo v srcu in solze so jim tekle po licih. »Mihec, ubogi fant,« so sočutno šepetali, a otroci so glasno jokali. Dolgo so vaščani tako ihteli in jokali okrog mrtvega Mihca.

»Nikar, ljudje! Poslušaj, Francek,« je končno s trepetajočim glasom spregovoril župnik, ki je tudi prihтел na kraj nesreče. »Res je, veliko, zelo veliko krivico smo revčku storili! Toda verjemite, ta hip, ko smo krivico priznali, nam je odpustil. Poglejte, kako mu sije velika ljubezen in rajska sreča z obraz! Nikar ne jokajte več za njim! Srečnejši je od nas, izpolnila se mu je največja želja, odletel je k svoji ljubljeni mami!«

»Bim, bom,« so svečano peli zvonovi iz lin in s svojo pesmijo spremljali Mihčevo dušico k mami v nebeški raj.

Anton Debeljak

Pesem o kosu

Si se kopal v črnilu,
preljubi moj kos,
v pomaranči pa brisal
nato si svoj nos?

Žrgolenje odmeva
svečano skoz log,
milozvočnega speda
vesel je še Bog.

Tvoja grahka sred marca
že gnezdo gradi,
gostolevanje starca
ji delo sladi.

Za mladiče rjave
napuli si glist:
to so strune najprave,
da glas jim bo čist.

Če jeseni brez truda
si jagode bral,
bo pa zima kaj huda:
le sneg in zmrzal.

Angela Golobič

Zvonček sreče

Stari norveški kralj Harald je ležal na smrtni postelji. Ker je čutil, da mu potekajo zadnje ure življenja, je poklical k sebi svojega sina Sigurda.

»Preden zatisnem svoje trudne oči, bi ti rad dal zlat nauk, ki naj te spremlja na bodoči težavni vladarski poti. Tvoja brezskrbnost me teži. Z mladostno neizkušeno presojaš stvari in meniš, da te bo mladega in zdravega spremljala sreča vse dni tvojega življenja. Sin moj, z resnobo zri v bodočnost in vedi, da življenje prinaša več skrbi in bridkosti kot sreče. Spoštuj starost, najvišje ceni poštenje in zvestobo, živi za svoj narod in osrečen boš.«

In kralj Harald je zatisnil trudne oči v večno spanje.

Mladi kralj Sigurd je premišljeval očetove besede in bil uverjen, da je njegov sicer modri oče bil zaradi ostarelosti preveč črnogled. O tem je hotel prepričati tudi modre in izkušene svetovalce pokojnega kralja. Sklenil je, da bo dal na streho svoje prestolne dvorane obesiti zvonček, ki bo s svojim srebrnočistim glasom naznanjal narodu, kako srečen je njegov kralj. Gotovo ne bo minil dan, da ne bi mogel potegniti za vrv in zazibati zvonček sreče.

Resnih obrazov so stari izkušeni svetovalci poslušali mladega kralja, ki se je vnel iz dvoma v očetovo besedo. Iz dneva v dan so ugibali, kdaj bo zvonček prvič zapel.

Dnevi so se strnili v mesece, ki so postali leta, vendar se zvonček sreče še ni oglasil.

Najlepša leta mladega kralja so minevala v skrbi in boli, v številnih bojih in bridkem razočaranju. Zvonček pa je molčal in kralj se ga je komaj domislil. Da, skoraj bal se ga je, kajti molk zvončka je glasno pričal o njegovi zmoti. Bolj, vedno bolj je umeval zlate nauke svojega modrega očeta in je živel le za blagor naroda.

Kralj se je postaral. Oslabel je in ni mogel več med svoj narod. Ko je ležal na smrtni postelji, je skozi odprta okna prihajal čuden šum kakor jok in vzdihovanje. Vprašujoče pogleda svojega kanclerja.

»Veličanstvo, oče se poslavlja, otroci jočejo.«

Z zadnjo močjo se dvigne kralj: »Če me tako zelo ljubijo, naj pridejo k meni, da jih poslednjič blagoslovim.«

Na kanclerjev ukaz odpro vrata in plakajoča množica se zgrne okoli umirajočega kralja, ki poslednjič blagoslavlja svoje vdane. Sijaj blaženosti prešine njegovo obličje. Z velo, tresočo se roko prime za vrv in ob svoji smrtni uri prvič zaziblje zvonček sreče.

Ksaver Meško

V noči

Pred hišo šumlja studenec.

Na lipi skovir skovika.

Skoz okno tke luna bled venec.

Kot hrom se čas odmika.

Na postelji razbeljeni

brez spanja se premetavam.

»Kdaj sine že dan zaželeni?«

skoz noč v težkih mislih tavam.

Kar pesem skoz noč oglasi se,

mlad glas ves srečen si peva.

O čudo, postelj hladi se,

skoz okno zvezda mi seva.

O veliki lakoti

Sredi dežele je stala kmetija. Bila je polna bogastva, potem je nekaj začelo usihati, bogastvo je kopnelo, prikazala so se suha rebra pisane revščine. Svet se je nekje napačno zazibal, kakor da je zadel ob ledeno goro, in ljudje so začeli vzdihovati. V srcih se je prikazala praznота, pol strah, pol nemirno pričakovanje nečesa novega, obrazi so pobledele in oči so izgubljeno iskale po cestah in stezah. Vsa rast se je ustavila, kakor bi jo opalila ledena zmrzal, sonce ni sijalo drugače kot z morečo soparico, kadar se je pa docela skrilo za oblake, so teptali in razdevali zemljo težki nalivi. Zmanjkalo je kruha in dobrih besed, smeha in vsega tistega, kar dela življenje prijetno in srečno.

Na kmetiji so gospodarili trije bratje in ko so videli pomanjkanje in lakoto, so odložili orodje in stopili v posvet.

»Nekaj moramo ukreniti,« so dejali. »Ljudje so lačni in treba jih je nasiti. Ali ne bi vprašali, česa si najbolj želijo?«

Šel je najstarejši, sklical je vse ljudi, hlapce in dekle, dninarje in dni-narke in kočarje izpod hribov, zbral jih je na dvorišču in jim naročil:

»Glejte, odločili smo se, da vam ustrezemo, kakor moremo. Dogovorite se, kaj bi radi, in bomo vam pomagali.«

Ljudje so zahrumeli, začeli so se prerekati, nekaterim je bilo za kos zemlje, nekaterim za mošnjo denarja, drugi so hoteli drugačnih stvari. Dolgo so se prerekali, potem so šli k najstarejšemu in ko jih je vprašal, kaj bi radi, so mu odgovorili, da hočejo bogastva in moči. Bogastvo in moč, ta dva dvigata človeka in mu lajšata življenje.

Bratje so se pogovorili in razdelili so vse bogastvo med ljudi. Ljudje so planili po njem, razveselili so se ga in celo vriskali so. Spravili so se na delo, zemlja jim je rodila, kašče so se jim polnile in mislili so, da so srečni. Počasi so pa le prišli nekateri in dejali bratom:

»Tu nekaj ni v redu, neka skrb ali kaj nas ves čas gloda in niti zaspati ne moremo. Ali nam ne bi pomagali?«

Zdaj je vstal srednji brat, zbral je ljudi in ko so se zbrali, so dejali, da bi radi nekaj drugega, da jim ni za bogastvo, rajši bi košček veselja, lepote ali česa podobnega.

Šel je srednji brat po svetu, dolgo je hodil in ko se je vrnil, je raztresel po kmetiji kup smeha in pesmi in lepote. Nastalo je veselje, vriskanje, ljudje so prijeli drug drugega za roke in rajali so ves dan in pozno v noč in drugo jutro so začeli znova. Po nekaj dnevih so pa začeli hoditi spet resni in nekako nevoljni za delom. Postajali so in nekaj premišljevali.

Prišel je najmlajši in jih vprašal:

»Kaj vam ni zadosti veselja?«

Odkimali so, da so se vsega naveličali in da ne vedo, česa jim prav za prav manjka.

Šel je najmlajši po svetu, dolgo je hodil in obredel je pol sveta in na-pослед je prinesel domov košček resnice. Bil je majhen košček ko pšenično zrno, ko so ga pa ljudje uzrli, so se razveselili in radostno vzkliknili:

»Prav tega smo si želeli, prav tega!«

Najmlajši jim je izročil zrno in poslej so bili zadovoljni, niso si želeli več ne bogastva, ne smeha in ne moči.

Jan. Lampič

Dve solzi

Ilustriral Fr. Godec

V petem so razdelili zvezke. Pisali bodo šolsko nalogo. Vse je tiho, bolj kot navadno. V napetem, skoraj svečanem pričakovanju upirajo učenci poglede v tablo, na katero gospod učitelj pravkar piše naslov: Iz mojih spominov. Nato se obrne proti učencem: »Pripovedujte prosto in iskreno, česar se v svojem življenju najbolj spominjate.«

V razredu je tiho završalo. Vidno veselje na obrazih prča, da naslov, četudi nepričakovan, ugaja. Saj se vsakdo najbolj in najrajši spominja veselih in prijetnih doživljajev. Naloga je torej

lahka. Gospod učitelj je videl, kako se je po obrazih razlil zadovoljen smehljaj. Tudi sam bi se nasmehnil, a zazdelo se mu je, da niso vsi tako veseli in kot da je nenadoma med temi žarki šinila nevidna senca. Zato se ni nasmehnil. Rekel je samo: »Na delo!« In zganile so se roke. Glavice so zavrtale v preteklost in drobni spomini so zaživel v pisanih vrsticah.

Pozvonilo je. Učenci so oddali zvezke. V razred stopi katehet. Gospod učitelj bo eno uro prost. Močno ga zanimajo spomini. Zvezek za zvezkom jemlje v roke in prebira. Sami veseli spomini: prvo obhajilo, birma, godovi, prazniki, obiski, izleti, potovanja in drugi drobni doživljaji. Ko bere te naloge, se mu zdi, da se pred njim kakor pisana trata razgrinja sončna mladost njegovih otrok. Gospod učitelj odpre še zadnji zvezek.

Tega učenca še ne pozna dovolj, ker se je nedavno priselil od drugod. Njegov blede, vedno resni obraz z velikimi otožnimi očmi se mu vedno zdi kakor tiha, skrita bolečina. Zato ga tem bolj zanima njegova naloga. Takole piše:

Moj oče je bil livar v tovarni. Dokler smo ga imeli, je bilo lepo pri nas. Očetu sem nosil večerjo v tovarno. Nobene stvari nisem delal tako rad kakor to. Vsak dan ob šestih me je mati poklicala in mi izročila belo pregrnjen košek s pozdravom za očeta. In ko sem stopal skozi tovarno sredi gluščega šuma strojev in žvižgajočih lokomotiv, se mi je zdelo junaško, da nesem očetu večerjo v košku z belim prtičkom. In znal sem hitro poiskati očeta pod ogromnimi pečmi med kupi peska in železnimi napravami. Ko sva se našla, sva si že od daleč veselo pokimala. Med večerjo sem ga vedno mnogo vpraševal, oče pa mi je razlagal vse natanko in če je utegnil, me je

prijel za roko in me povedel med žerjavi in vročimi pečmi ter mi razkazoval izdelke. Tedaj sem bil ponosen na očeta, ponosen tudi nase in v srcu sem že sklenil, da bom postal livar. Kadar sem odhajal, mi je vselej naročal: »Pazi na lokomotivo in pozdravi mamo?« Tistega večera, ko sem očetu nesel zadnjo večerjo, pa nikoli ne bom pozabil. Nikoli prej mi tovarna ni šumela tako močno in zdelo se mi je, da plavam na valovih velike reke. V livarni so prebodli peč. Zagledal sem očeta ob velikem loncu, polnem raztopljenega železa. Tudi on me je zagledal in pokimala sva si. Tedaj se je utrgalo, žareče brizgnilo in svojega ljubega očeta nisem videl nikoli več...

Tu se je naloga nehala brez pike. O pač, *bila je pika, nenavadna in velika pika: posušena solza ubogega otroka.*

Gospod učitelj se je zazrl predse. Začutil je v srcu tisto tiho, skrito bolečino svojega učenca. In ko je zapiral zvezek, je kanila v nalogo druga solza. Tisti hip je pozvonilo. Gospod učitelj je naglo segel po robec in si obrisal oči, da bi nihče ne zvedel skrivnosti o dveh solzah v šolski nalogi.

Zdravko Ocvirk

Veš, mamica

Nikar preveč se ne huduj,
 če včasih te ne ubogam,
 poljubi me in mi veruj,
 da padel k tvojim nogam
 skesan bom in me res bo sram,
 da sem tako te žalil,
 saj vendar veš, da rad te imam,
 le vzemi, kot da sem se šalil.

Solze sv. Neže

Ilustrirala Elda Piščanec

Tiho je ždela vas v globoki soteski. Obdajali so jo hribi, kot bi jo varovala božja perut. Prebivalci so živeli zadovoljno, njih hrepenenje ni segalo preko gora. Na ozkih in bogastih njivah so se znojili od mladosti do jeseni. Pridelovali so malo, pa se niso pritoževali.

Visoka gora je opazovala njihovo življenje, košati vrhovi bukev so jim peli pesem v burji. Niže je raslo grmovje, med skalami je poganjala trava in mah.

V nekem jutru je sonce nenavadno zažarelo; oblilo je vrh gore in žarki so pozlatili pobočje, kot bi sam Bog zlat plašč razgrnil po Kumu.

Vaščani so postajali po klančastih kolovozih in se zvedavi ozirali navkreber. Iz gozda se je prikazala deklica, za njo so drobile ovce. Sedla je na skalo, ovčice so se razkropile po rebri, kot bi belo

kamenje na mah oživel. — Deklica je razpustila svoje dolge lase po hrbtu. Sončni prameni so se lovili v njih. Nato je doignila belo roko in pomahala. Ljudje so obstrmeli; niso si ji upali odzdraviti. Zaskrbljeni so odhajali po delu, z glodajočimi mislimi v srcih. Deklica pa je sedela ves dan na skali in pela kot vila. Ko je zatonilo sonce, je izginila, a nikdo ni videl kdaj. Tisti večer so škripali najmočnejši zapahi pri težnih vratih. Razburjeni so legali spat in prisluškovali šepetu vetra.

»Vila je, v nesrečo nas lahko spravi,« je oče dopovedoval otrokom, ki so s preplašenimi očmi poslušali. — Srečno so prebili noč in potlej še drugo in tretjo. Deklica je pa vsak dan pasla tropo in pela.

Nekoč je prišla v vas. Matere so z grozo na obrazih klicale otroke, jih naganjale v hišo, nato pa zaklepale. Deklica se je smehljala, ko je šla mimo hiš. V laseh je nosila vpletene rože, čelo ji je krasil zlat pašček; njene oči so sijale v milini in nedolžni sreči. Bela halja ji je segala do gležnjev. V roki je držala zeleno vejico. Pri znamenju je pokleknila. Komaj vidno so se ji premikale ustnice. Potlej je zataknila vejico za razbičano Jezusovo telo in se vrnila k svojim ovčicam.

Ko je prišla drugič, je srečala otroka. Kar tresel se je pred njo, niti bežati si ni upal. Milovala ga je, božala po laseh in mu naročala, naj še druge otroke pokliče k znamenju, naučila jih bo lepih pesmi.

Hodila je dan za dnem, vaščani so se je privadili. Otroci so jo komaj pričakovali vsak dan. V otroškem veselju so se zbirali okrog nje. Učila jih je moliti, pripovedovala je zgodbe iz Jezusovega življenja. Pletli so vence in krasili božje znamenje sredi vasi. Nobeden se je ni več bal. Gospodinje so jo vabile v hiše, ji ponujale jedi in pijače, a deklica je

molče s prijaznim smehljajem vse odklanjala. Vpraševali so jo po imenu, pa ni povedala.

Tako je bilo leto in več. Spoznavati je začela, da jo nekateri gledajo po strani, da ne pustje več otrok k znamenju.

Ko je opoldne zopet stopila v vas, so otroci skrivaj pritekli k njej. Njeno bistro oko je opazilo mržnjo v očeh gospodarja in ko je srečala soseda, je videla solzo in zatajevano jezo na obrazu. Zdelo se ji je, da se je vas spremenila, da ni več ljubezni kot prej. Povprašala je, kaj se je zgodilo, a nihče ji ni hotel razkriti. Zvedela je končno po otrocih, da se soseda prepirata za zemljo, na kateri je stal križ.

»Otroci s tisto deklico hodijo sem in mi bodo travo pohodili, da ne bo na spomlad niti bilka pogledala iz zemlje,« se je jezil prvi.

»Saj je svet moj,« je vpil drugi. Nobeden ni hotel popustiti. Vas se je razdelila v sovraštvo. Nastal je prepir, v srcih se je dvignila jeza in maščevalnost.

Dekllici je obraz pobledel. »Molimo,« je dejala otrokom in začela. Ti so onemeli, le počasi so jecaje odgovarjali. Do zdaj še niso videli žalosti na njenem licu. Potlej je hitela k sosеду. Sklonila je glavo — lasje so se ji usuli po prsih — in razprostrla je roke: »Mir, mir naj bo v vasi! Pustite tisto ped zemlje Kristusu, ki visi na križu!«

»Zemlja je moja, zakaj si jo sosed lasti! Ne, nihče me ne pomiri!« Srditost mu je plala v životu.

»Vsa zemlja je Kristusova in mi smo vsi njegovi. Kar imamo, je njegov!«

»Pojdi! Saj si ti kriva! Otroke zbiraš pri križu, da vso rast uničijo! Glej, da se mi nikoli več ne prikažeš, potepinka! Saj še ne vemo, kakšno ime se te drži! Ti si vsega kriva!« Hlipal je od silne razburjenosti, niti premislil ni, kaj je govoril.

»So. Neža sem, to je moje ime,« je tiho izrekla. »Bog vas bo kaznoval za vašo hudobijo.«

Stopila je čez prag, iz oči se ji je utrnila grenka solza in kanila na izsušeno zemljo.

»V imenu Kristusovih ran in neizmernih bolečin vas prosim, ne prepirajte se za grudo prsti!« Dvignila je roko in rotila drugega soseda.

»Nikoli! Zemlja je moja! Ne pustim je, rajši podrem križ in prekopljem tisto grudo. Vsakega bom ubil, kdor bo še stopil na mojo zemljo!«

So. Neža se je obrnila in odšla. Še je hodila med svojimi ovčicami, a njen spev je utihnil. V vas je ni bilo več. Kipela je kletev v nebo, vpitje se je zajedalo v stene kumskega hriba. Celo sovraštvo do Boga se je razpaslo v srcih vaščanov. Križ sredi vasi je padel, zemlja je bila prekopana in razrita. Bog je zapustil vas, hudobni duh jo je ujel v svoje mreže. — So. Neža je izginila z ovčicami. Golo in samotno je ostalo pobočje.

Nekega dne so pridri sovražniki božji v deželo. Na lahkih konjicah so divjali od vasi do vasi, morili in požigali, kamor je segla njihova zlobna roka. Ljudje so trepetali pred neznano grozo. Križ je ležal za živo gabrovo mejo. Vaščanom se je vsadilo v srce kesanje, a bilo je prepozno.

Sredi noči se je dvignil krik. Sovražniki božji so pridri v vas kot bi jih skalnati loki bruhnili v Sotesko. Moj Bog, kako so našli to skrito kotlino! Nevidna roka jim je kazala pot. Sekali so z meči, vpili, bili. Trepet pred njimi, smrt za njimi. Obupno ječanje otrok in žena, stokanje umirajočih starcev je kipelo v nebo. Vmes so se čuli hripavi klici

po krvi in zmagi žejnih nevernikov. Nad domovi so vzplapolali zublji, v hipu je bila vsa vas v ognju. Vzdihi so zamirali v stenah, niti glas ni preletel onstran gora. Zvezde so sijale kot prej in v kumskem hribu so ukale sove, kakor tudi v najtemnejših nočeh ne. Ko so ugašali zadnji plameni, je gluha tihota zakrivala dolino...

Še enkrat se je pojavila sv. Neža. S solzami v očeh je hodila po pogorišču. Začrneli, na pol porušeni zidovi so štrleli kvišku. Zoglenela trupla so ležala med ožganimi tramovi; tu meč, ondi sekira, s katero je gospodar branil sebe in svojo družino.

Za mejo v jarku je našla zlomljeni križ. Zasadila ga je v sredo ruševin. Zataknila je cvetlico za razpelo in sama zase govorila: »Dovolj kazni, Gospod! Vršil se je tihi boj. Živa duša ni čula klicev na pomaganje. Ta križ naj bo znamenje nesrečnega trenutka, ko so ljudje hoteli Boga izgnati iz vasi! Kadar bo zopet stala tu vas, se bo v strašen spomin imenovala Tihoboj.

Od svojih ovčic ji je zadnjikrat ušel pogled na uničeno vas. Zajokala je tako milo in presunljivo, da so še ovce postale žalostne. Vročje solze so ji polzele po licih, padale na skalo in tekle na zemljo. Nato je zatonila v gozdu. Nikoli več je ni od takrat nihče videl.

Še danes se solzi pečina pod kumskim hribom. Po njej drse solze sv. Neže in se pod visokim kamnitim sklodom stekajo v tolmunček. Četudi je suša, da zemlja zija in potoki usahnejo, solze sv. Neže drse enakomerno po skalnati steni. Pobožni kumski romarji strežejo kaplje in si umivajo oči in obraz.

Globoko pogreznjena med hribi pa se skriva nova vas — Tihoboj.

Mírko Kunčič

Naš ded

»Pridi, ljubljeni pomlad!«
v polju pfička poje.
Radosno poslušajo
drobno srce moje.

Pfička, poj, le glasno poj
in pomlad priklíči!
Hrepeneče čakajo
trafe jo in gríči...

Tudi dedu našemu
zíma že preseda:
skozi okno dan na dan
ves otožen gleda.

Ko pomlad toplo to vso
svojo pošlje v pólje —
tudi ded bo z namí šel
rajať dobre volje!

POVSOD SE MI NOV SVET ODPRE

M. Jezernik

Mukec

Ilustriral Franc Uršič

V veliki hiši sredi Ljubljane živi v petem nadstropju veseli Mukec. Rodil se je pa tam nekje v Tivolškem gozdu med kostanjevim in bukovim vejevjem. Majhen je, temnorjav, košati repek drži preko hrbta in gloda ves ljubi dan.

Ali ga že poznate? Ali že veste, kakšnega rodu in kakšne pasme je? Na koncu tega sestavka pa mu dajte sami pravo ime. Za zdaj je samo Mukec.

Gospa Češnovar, naša soseda, je težko pričakovala popoldanskega časopisa in ni slutila, da ji bo s časopisom vred prišel gost v hišo. Pozvonilo je. »Kaj pa danes zvoniš, poba?« je smeje pokarala mladega raznašalca in mu vzela časopis iz rok.

»Oh, gospa, prosim, gospa! Še nekaj imam za vas. Našel sem to revno stvarco pod drevesom. Veter jo je telebnil na tla. Poginila bo. Vi ste dobri, vzemite jo! Mi je ne moremo vzeti pod streho, saj veste,« in glas se je dečku tresel. Še bolj pa se je treslo v njegovi topli dlani malo golo telesce, ki se je z dolgimi kremplji krčevito držalo dečkovih gorkih prstov. Gospa Češnovar je sirotico komaj izluščila iz roke njenega rešitelja. Tako so imeli pri Češnovarjevih novega rejenca. Med dlanmi ga je grela skrbna gospa. Prvi teden ga je pitala s kruhom, ki ga je namočila v mleku. Drugi teden si je mili gost že sam postregel, saj mu je gospa postavljala prav pred nosek cele kupčke one nebeške jedi.

Krušna mamica je postlala Mukcu na tleh z rahlo črno žimo in ga položila na bohotno ležišče.

A glej ga spaka! Rejenec si je kar na lastno pest preuredil za-devo. Z gobčekom in krempljčki si je zvil žimo v klobčič, ga prijel s čeljustmi in nesel po lestvici navzgor v odprto gajbico, ki je bila nekdam last starega jezikaivega škorca. Potem je zopet smuknil Mukec iz kletke na ležišče in odnašal po lestvi klobčič za klobčičem črne žime. Ko si je revše v kletki tako lepo postlalo, se je zarilo v mehko posteljo, da niti zvedavi repek ni izdajal speče živalce. Gospa je morala z roko grabiti po žimi, da je zatipala malega Mukca. Vsaka krpica, vsaka dlačica mu je prijala za toplo ležišče. Z dolgimi kremplji je trgal cunjice in jih vlekel v kletko. Tako spretno si je postiljal, kakor da bi se že dolgo uril pri dobri mamici, ko je pripravljala gnezdo za svojo družino; vendar je bil revček že od prvega dneva sirotek.

Mladiček je rasel in se razvijal. Gostila se mu je rjava dlaka, čopki na pokončnih ušeskih so se tudi že pojavljali in občutljive

brčice so se naselile na nežnem gobčku. — Okrogle črne očke so se zvedavo ozirale po kuhinji, po verandi in so gledale tja daleč čez ljubljanske strehe proti zelenemu gozdu. Ali ga je mikalo tja v zeleno hosto? Ali je zaslutil, kje je njegov pravi dom? Tega ne vem.

Pribučala je huda ura. Blisk za bliskom je razsvetljeval nebo, treskalo je brez prestanka. Končno se je vlila ploha. — Naš mali strahopetec je prespal vso nevihto v topli črni žimi pod košatim repkom. Ko se je sonce prismejalo izza oblakov, je pogledal zvedavi gobček iz črne žime.

Gospa Češnovarjeva se je silno čudila, da je v košari vedno manj orehov in lešnikov, ki jih je hranila za potice. »Kdo mi jih neki jemlje?« se je vpraševala. V tem je stopila na prazno kostonjevo lupino in takoj je zaslutila tatiča. Pa glej! Kletka je bila polna orehov, lešnikov in kostanja, ki ga je Mukec spravil za trde zimske čase. Res pravi gospodar.

Saj so njegovi starši in pradedje tudi nabirali lešnike, orehe in žir za zimsko naslado. In sinko zdaj vestno vrši jesenske dolžnosti. — Oh ti draga mamka tam v zeleni tivolski hosti, tvoj otrok čuti klic narave in mu sle-

di zvesto in vdano. Nikoli ga ne bo izdal. — Za svojo krušno mamico stopica po kuhinji, ji seda na hrbet in na glavo in se poigrava z njo kakor mlada mačica. Kadar ga pa moti nepoklican opazovalec, mu razkačeno puhne v obraz: »Ph, ph.« Tudi mene je nagnal: »Ph, ph.«

Ko se bodo pobelile strehe, hoste in gore, ga pojdem zopet gledat, da bom videl, kako se pokori zimi.

Ali veste, kdo je prav za prav naš dragi Mukec? Kako ga boste imenovali?

Mirko Kunčič

Uspavanka

*Oj, deklica ti,
zatisni oči,
že zvezde na nebu migljajo;
potoček šumi,
poslušat hiti,
kaj breze v temó šepetajo.*

*Oj, deklica ti,
le mirno zaspí,
le sanjaj do jutranje zarje!
Luč mojih oči
nad tabo bedí
in moja ljubezen te varje.*

Ptička gradita gnezdece

Ilustriral Žnidaršič Anton

Bila je to zadnja Tinčetova pomlad pred šolo. Mamika mu pravi včasih ob nedeljah, da ga bodo jeseni peljali v šolo in takrat da se bodo lepi prosti dnevi baje nehali zanj. Tinče pa ob teh besedah ni nič dosti potrft. On misli po svoje: šola! Tedaj bo šel vsaj od hiše, zdaj pa mora biti ves dan kot pripet doma. Že rano zjutraj odidejo: mamika, atek in sestra, ki je lani zapustila šolske klopi. Odidejo na delo. Vseposvod so oživele gorice, režejo trsje, nosijo gnoj v gorico in kopljejo.

»Doma bodi in se nikamor ne gani! Zakleni se v hišo, da ne bo kak tat česa odnesel!« mu zabiča mamika sleherno jutro pred odhodom.

Tinče ždi ves ljubi dan za zaklenjenimi vrati v hiši. Piše s koščkom trdega kamenčka po tablici črtice, ravne in poševne, kakor mu je to pokazala zjutraj sestra Micka, ki se na take stvari že razume. Gorje, če ne bo do večera napolnil tablice s to nalogo! Tepen bo in še večerje ne bo dobil.

Piše in piše: Tako težko je voditi kamenček po tablici, ko zunaj kliče zlata pomlad in trka ptičje petje na okno. Za hip Tinče odloži tablico. Skozi okno udarja krik in smeh otrok s sosednjega brega. Gruča se jih je nabrala in zdaj hodijo po lazuh ter trgajo prve drobne in dišeče vijolice. Hudo je Tinčetu, da bi se razjokal. To pisanje iz dneva v dan, ko se zunaj smeje pomlad s toplim vetrom in vonjem prvega cvetja, ga žalosti. On ni za to, da bi priklenjen ob mizi sedel in pisal. Njegovo srce vpije po prostosti: zeleneči lazi in pisani metulji ga kličejo.

Spet črta naprej, da bi čimprej napolnil tablico. Nenadoma mu roka omahne. Dva drobna ptička sta sfrfotala mimo okna. Dvigne se, skobaca na klop ob oknu in potisne drobno glavico med železne križe. O, saj še sedita na obrajdah! Tam sta, blizu lesene hišice z okroglo veho, ki jo je Tinčetov oče pritrtil na drog, da bi si ptički napravili v njej svoje gnezdece!

Vrtela in skakljala sta v svojem pepelasto sivem perju in se ogledovala na vse strani. Bliže k hišici sta se pomikala.

Tinče je mirno ždel pri oknu in ju opazoval. Vsak njun gib je spremljal. Kar zavriskati je hotel, ko je naposled eden izmed ptičkov smuknil skozi veho v hišico. Trenutek nato se je že spet pojavil z glavico kukajoč iz nje. Drugi je sfrčal na streho hišice in tako sta se z drobnim čivkanjem pomenkovala. Nato sta oba izginila v kletki in ko sta sfrčala nazaj na obrajde, sta veselo žvrgolela.

Tinče še svoj živ dan ni slišal tako lepega ptičjega čebljanja: kar na vso prejšnjo žalost je pri tem pozabil, nič več ni čutil samote. Veselil se je z drobnima stvarcama, kakor bi bila pela le njemu. Ko je iz hišice vrgel svoj pogled proti obrajdam, sta ptička odfrčala. Koprneče Tinčetove oči so romale za njima, srce ju je klicalo nazaj — —

Ni se premaknil od okna. Pričakoval je njunega povratka. Na tablico in kamenček, ki sta ležala na mizi, je pozabil.

»Frrr-frr — — —« Že sta bila spet pri hišici. A kaj je to? Kakšna vendar sta? Gleda ju in gleda, kako se približujeta hišici. Naposled vidi, da držita v kljunčkih drobne slamic. Zvlekla sta jih v hišico in nato spet odhitela. Vedno znova sta se vračala s polnimi kljunčki: prinašala sta slamico za gnezdece.

Tinčetu sta se drobna ptička zasmilila; kako se vendar mučita z nabiranjem in znanjem teh slamic. Bog vedi, kdaj bosta znesla toliko, da bo za gnezdece dovolj!

Nenadoma se je Tinče pognal od okna in poveznil na glavo raztrgan klobuček. Skrbno je zaklenil lojpnna vrata in navezal ključ za trakove svojega zakrpanega predpasnika. Pognal se je po lazcu navzdol, kolikor so ga nesle noge.

Tople žarke je sipalo popoldansko sonce; med drobno, komaj zelenečo travo, so dišale prve vijolice, v grmovju ob meji je cingljala rumeno cvetoča leska in marljive čebelice so brenčale po njej. Svilene mačice so posedle na drobne vejice in ptiči so se spreletavali z drevesa na drevo. Oživljajoč dih je puhtel iz prebujajoče se zemlje.

Daleč spodaj, že skoraj na dnu grabe, je Tinče natrgal suhe, drobne travice in rumenega, žametastega mahu. S polnimi rokami je stopical v strmi breg in sopihal.

Doma je splezal na obrajde, od koder je dosegel ptičjo hišico. Ko sta oba ptička odfrčala, je potisnil mahu in drobne trave skozi veho, da je štrlela še na pol ven. — Mogoče pa jo bosta ptička hotela imeti za gnezdece, si je mislil. Kaj bi se revčka sama tako mučila!

Ves zadovoljen, da ju je presenetil, se je spet zaprl v hišo in ju pričakoval pri oknu. Radoveden je bil, kaj bosta počela, ko bosta prifrčala nazaj.

Prvi, ki je prihitel, je hotel kar smukniti v hišico in je komaj v zadnjem trenutku opazil spremembo. Pognal se je na obrajde in se zibal ter ogledoval na vse strani. Ko je prinesel svoj tovor še drugi, sta dolgo ogledovala travico, ki je iz vehe molela. Krog in krog hišice sta se spreletavala, se za hip pognala na streho, pa spet odletavala proč. Naposled je le eden prav bojzljivo in hitro pokukal v hišico in spustil slamo noter. Opogumil se je in zacvrčal. Nato je izginil v hišici in vlačil vanjo travico, ki jo je prinesel Tinče. Skoraj do večera je imel dela z njo.

Rdečkasta zarja večernega neba je prelila pokrajino. Iz nekaterih hiš se je proti nebu kot droben curek vlekel sivkast dim. Nekje v grabi so kričali otroci. Tinče se je šele tedaj spomnil na svojo tablico in nalogo, ki je ni napravil. Iz vseh kotov hiše se je že kradel mrak ...

Že v temi so se domači vrnili z dela. Sestra Micka ga je spraševala, zakaj ni napravil naloge. On pa ji ni nič odgovoril. Molčal je kot grob.

»Potepal se je spet! Potepal! Saj vidite, da ima blatne hlače,« ga je zatožila očetu.

»Jutri ga bomo zaklenili v hišo, da ne bo mogel na potepanje,« je oče zabičal.

Tinče se je s to razsodbo zadovoljil. Da le tepen ni bil! Resnice pa si ni upal povedati nikomur.

Res so ga zaklenili naslednjega dne v hišo in sestra mu je naložila spet nalogo. Kljub temu je on ves dan slonel ob oknu in spremljal ptička ob vsakem poletu. Le da jima na pomoč ni mogel, ker je bil zaklenjen med štiri tesne stene.

»Zakaj nisi napisal naloge?« ga je sestra spet spraševala pred večerjo. »Kaj si delal ves dan?«

Spet si ni upal odpreti ust. Srce pa mu je bolj veselo utripalo, kot če bi deset nalog napisal.

»Le povej, Tinče! Saj se ti ne bo nič zgodilo!« so mu prigovarjali mamika.

»Gledal sem, kako sta si nosila ptička v hišico za gnezdece,« je boječe priznal.

»A, tako! Vedela sem, da si bil priden doma,« so mu dejali mamika in ga pobožali po kuštravi glavicici.

Naslednje dni ga niso več zaklenili v hišo. Tudi ptička nista več nosila za gnezdece — — —

Polda Tone

Prva piščalka

Toplo sonce je izvabilo otroke na Stovičje. Prisojna stran je že odkopnela. Kurjice so pogledale izpod grmovja in se čudile rdečemu resju. Veter je pozibaval grmovje in stresal vrbe, da se je iz mačic usipal cvetni prah.

Samotne čebele so se preletavale na resju. Zakoparjevi otroci so se igrali na Stovičju.

Dolge grive suhe trave so bile poležane od snega. »Kakor lasje na razkuštranih glavah!« je uganila Jerica.

Minca ni mogla verjeti. Ko pa je Jerica spletla šumečo travo v debele kite, ji je tudi Minca morala pritrčiti: »Kakor glavice!« — Potem sta dolgo čepeli ob njih: opletali sta jih, pa spet razkuštrali. Tudi lasali sta jih, če se jima je zdelo, da so poredne.

Še v čisljih nista imeli bratca, ki je sedel nekoliko nad njima, pod očetovo brezo.

Dolgo sta se sestrici veselili ob svojih otrocih. Pa si je Minca izmislila, da so vsi otroci kratko pristrizeni. Le njena dekleta naj bi nosila dolge lase! Ne! Ostriči jih mora! In Jerica seveda tudi.

»Jakec! Posodi nama nožek!« Stekli sta k njemu.

»Sam ga rabim.«

»No, daj!«

»Ne dam! Nekaj delam.« Še tega ni hotel povedati, kaj dela.

»Uh! Boš že videl!« sta se obe namrdnili nanj.

»Uh!« jih je oponašal: »Saj že zdaj vidim.«

Potem sta spet spleтали kite. Tudi kurjic in rdečega resja sta vpletali med lase, pa se jima je le zdelo, da bi bilo mnogo lepše, če bi bile glavice ostrižene. Pa kaj, ko Jakec ne da noža! Če bi domov stekli ponj? Ne, ni varno: mati bi ga gotovo ne dala. Nazadnje bi morali še doma ostati, saj se mati itak vedno huduje, če uidejo na gmajno. Pravi, da je zemlja še premrzla, da bi posedali po tleh.

Jerici se ni zdelo nič premrzla. Res je v grapi še sneg, toda na prisojni strani že čebele letajo.

Droben žvižg se je oglasil med grmovjem. Zidarjev Matevžek je prišel. Za hip se je ustavil pri Jerici in Minci. Obe hkrati sta planili k njemu.

»Matevžek! Ali imaš nož?«

»Kaj pa, če ga nimam.«

»Saj vem, da ga imaš. Še prav lepega!«

Fantu je dobro dela pohvala. Molče je dal nožek Jerici. Ko je nato odhitel k Jakcu, pa se je norčeval iz ostriženih glavic:

»Seveda, uši imajo v laseh, pa jih morata ostriči.«

Dekleti sta strigli in česali šumečo travo. Vse popoldne bi se ne bili naveličali.

Pa se je s hriba oglasila pesem.

Piščalka!

Saj ni bila prava pesem, pa je bilo vendar tako lepo. Kakor bi prihajala pomlad; vile plešejo pred njo in tiho pojejo pesem. In ta pesem prežene starko zimo, ki še sedi v zaledenelih grapah.

Piščalka je pela naprej. Pesem pomladi je pela, pesem cvetja, veselja in sonca. Pesem mladosti je bila to.

Minca in Jerica sta stekli do Jakca. Pod tanko brezo je sedel. Iz vrbove mladike si je urezal piščalko. Ta teden je bil že vsak dan poskušal, pa se mu še nikdar ni posrečilo. Danes pa se mu je. Tiho je pela piščalka, pa je bilo vendar tako lepo. Kako tudi ne: saj je bil to prvi pomladni pozdrav.

»Daj, pusti, bom še jaz malo!« je zaprosila Jerica. Minca pa je samo z očmi prosila.

»Počakaj!« Jakec je delal piščalko zase in ne za druge.

Čez čas je tudi Matevžek poprosil za deklici:

»No, Jakec! Pa jima pusti malo!«

Potem sta smeli piskati, pa samo malo časa.

Jakec se je bal, da bi mu jo pokvarili. Sedeli so pod mlado brezo in gledali v dolino. Ob nedeljah so prav tam sedeli z očetom, ki je vse lepe nedelje slonel ob tej brezi. Njegova je bila. Nikdar je ni pustil obsekati: rad jo je imel in kraljica ji je rekel.

Matevžek je natrgal pest rumenih brkončic. Dal jih je Jerici in Minci. Potem so vsi hkrati zapiskali: Jakec na piščalko, drugi pa na

trobentice. Kdo bi mogel kaj lepšega: še breza je zazibala veje, kakor bi prisluhnila.

Dokler ni zmanjkalo brkončic, se niso naveličali. Nato sta sestrici spet silili v Jakca:

»Vsaj toliko mi pokaži, da bom videla, kako se naredi!«

»No, tu jo imaš, da bo mir,« se je vdal Jakec.

Ni mogla razumeti, kako je ovil lubje. Moral ji je vse povedati. »Vidiš! Pod lubjem se pretaka sok. V veje teče, da morejo vzbrsteti. Pozimi soka ni in drevje je brez življenja. Tam, pod skorjo, kjer se ta sok pretaka, je lubje čisto nežno: skoraj sama voda je. Če s topim predmetom obtolčeš vejo, lubje odstopi od lesa in se da počasi prav lepo omajiti.

Jerica kar ni mogla verjeti, da je sok pod lubjem. Saj bi bilo to nekaj takega kakor kri v človeku. Jakec jo je hotel prepričati:

»Lej, če ne verjameš — sem poglej!«

Zarezal je v mlado brezo. Komaj je dvakrat potegnil z nožem preko debla, se je prikazal sok: kakor solza debela kaplja je spolzela iz zareze. Potem so priteklo še in še, dokler se ni kar ulilo po deblu kakor kri iz rane.

Jerica je verjela, da je v drevju sok. Matevžek pa se je spomnil, da mu je nekdo pravil, kako sladak sok ima breza. Srknil je nekaj kapljic in dobro se mu je zdelo. Tudi drugi bi se bili radi napili sladke pijače.

»Čakaj! Bom bolj zarezal, da bo kaj priteklo!« Jakec je spet zasadil nož. Čim bolj široko je zarezaval, bolj je teklo po deblu. Do belega lesa je zarezal, nato se je nagnil k brezi in dolgo pil.

Tudi sestrici sta pokusili. Pa so se spomnili, da je to tisti sok, ki bi moral v veje ponesti življenje.

Jerica je prva sklonila glavo: »Ti! Breza se bo posušila!«

Nihče ni odgovoril: vsi so gledali, kako iz debla odteka sok.

»Očetova je ta breza. Kraljica ji je rekel.«

»Nikar ne povejta, da sem jo jaz zarezal,« je tiho moledoval Jakec. Ko pa so vsi molčali, je spet spregovoril:

»Piščalko vama dam, če bosta tiho.« Vtaknil je piščalko Jerici v žep. Matevžek pa se je trudil, da bi z ilovico zamazal zarezo. Pa je sok hitro razmočil prst, izpral jo je in spet je curljalo po deblu. Preveliko rano je imela breza.

Odšli so domov. Jerica je žvrgolela na piščalko. Toda piščalka ni nič več pela o pomladi. O smrti mlade breze je pela. Vsaj otrokom se je tako zdelo.

»Kajne, da ne bosta povedali!« je spet zaprosil Jakec, ko so prišli domov.

Čudno molčeči so bili tisti večer otroci. Nič niso govorili. V tla so gledali in še za igre jim ni bilo.

V mraku je prišel v hišo oče. Takrat je Jakca zaskrbelo. Jecljaje je vse povedal: da je brezo zarezal in da jo je zarezal samo zato, ker so se hoteli napiti sladkega soka.

In čudno! Oče ga ni kaznoval, še oštel ga ni: »No, si že priden, da si le sam povedal,« mu je rekel.

Pozneje so se v hribu oglasile neštete piščalke. Njihova pesem je privabila pomlad. Ko je pomlad z zelenjem in cvetjem ognila Stovičje in ko je utihnila zadnja piščalka, si je tudi breza zacelila rane in ozelenela.

DELO IGRA IN ZABAVA

Krista Hafner

Iz dnevnika Petačeve Anče

Prvo sv. obhajilo

— »Zakaj ne?« ga je vprašal je Andrejček še huje jokal. »Pet in štirideset smrtnih grehov imam.«

Moj Bog, Andrejček, ki je bil tako priden in tih fant, pa pet in štirideset smrtnih grehov! Kar groza nas je obšla in prestrašeni smo se ozrli vanj. Samo g. katehet je ostal miren, pobožal Andrejčka, se posmejal, pa rekel: »No, menda ne bo tako hudo.« — »Pa je,« je davil Andrejček v solzah iz sebe, »ravno pet in štirideset jih je, saj sva jih s teto Nežo toliko naštela.« — »Norček,« ga je miril g. katehet, »kaj bo teta Neža tebe spovedovala? Jaz te bom. Jutri pridi k meni, pa bova skupaj tvoje grehe preresetala. Stavim, da niti en cel ne bo ostal na rešetü.«

V soboto sem gledala Andrejčka, ko se je ves plašen pomikal k spovednici. Ven pa je prišel vesel, da se mu je kar samo smejalo in mi je mimogrede šepnil na uho: »Veš, tu notri se je laže spovedovati kot pri teti Neži.«

In potem je prišla nedelja, ta prelepi dan. Z mamó sva šli skupaj v cerkev in ko je prišel Jezušček v moje srce, sem se pogovorila z njim, kakor so nam v šoli naročili. Prosila sem ga zase, da bi bila vedno dobra do vseh ljudi, za mamó, da bi vedno moja ostala, za vse brate, posebej še za Stankota in Francka, da bi bila moja resnična, hrabra viteza; posebej sem ga pa še prosila za ata, ki je bil pri vojakih, da bi se kmalu domov vrnil, ker ga vsi pogrešamo. In nad vse lepo sem Jezusa prosila, da bi nam ohranil ljubi mir, kakor nam je g. katehet naročil.

Več pa o tem dnevu ne bom pisala. Ne spodobi se, da bi čenčala o tem, kako sem bila oblečena in kaj sem jedla, kako pa mi je bilo pri srcu, tega pa ne znam napisati. Zato raje kar končam.

Sploh danes zadnjikrat pišem v svoj dnevnik. Gospod urednik pravi, da je »Vrtca« za letos konec, zato mora biti tudi moj dnevnik končan. Morda bom prihodnje leto še kaj napisala, če so vam bile letošnje zgodbe všeč. Pišite mi. Pisma lahko naslovite kar na urednika »Vrtca«. Ta mi jih bo že izročil, ker pravi, da sem njegova sotrudnica.

Mirko Kunčič

Pomlad

Potrkala na okence
je drobna ptička,
zaklicala je v kamrico:
»Hej, hej, Marička!
Odšla je zima proč, odšla —
brž ven na pólje!
Trobentica in zvonček sta
že dobre volje.«

Marička slišala je klic
vesele ptičke,
skočila iz zapečka je
tja med grmičke,
kjer prve rože kukajo
iz tople zémlje
in zadnji snežni mož od njih
slovo že jemlje...

Miček — tiček

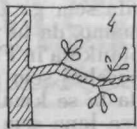
PTIČ

TIČEK-MIČEK

PERUTI

VEJA

ZVEZDE

MIČEK

ROKA

NOGA

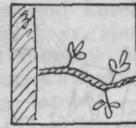
TEDAJ STA REKLA 1 2: »2! ZDAJ SI ŽE DOVOLJ VELIK! SKOČI NA 4, RAZPNI 3 IN POIZKUSI LETETI!« 2 UBOGA. ŽE JE NA 4, ŽE RAZPNE 3 — TEDAJ PA SE MU KAR 5 POSVETIJO PRED OČMI. 2 NAMREČ NI 1, TEMVEČ 6! ZATO JE PADEL Z 4 IN OBLEŽAL NA TLEH Z ZLOMLJENIMA 7 IN 8.

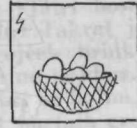
TIČEK-MIČEK

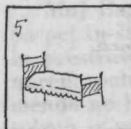
MIČEK

VEJA

GNEZDO

POSTELJA

MATI

PTIČ

DEČEK

IN TAKO SE JE KONČALA POVEST O 1, KI SE JE BLEDLA PO GLAVI 2, KO JE TAKO NESREČNO PADEL Z 3, KJER JE STIKAL ZA 4. ZDAJ LEŽI VES OBVEZAN V SVOJI 5 IN 6 MU STREŽE IN GA KARA: »2! ČE BOŠ ŠE PREGANJAL 7, TE BO ZADELA ŠE HUJŠA NESREČA! POBOLJŠAJ SE IN BODI DOBER!« 2 JE TO 6 RAD OBLJUBIL, KER SO GA GROZNI DOŽIVLJAJI V GOZDU TEMELJITO OZDRAVILI.

Lukasova koleša

(Belokranjska.)

V neki vasi je živel kmet Lukas. Imel je sicer precej veliko kmetijo, a obdeloval jo je slabo in gnojil še slabše. Lahko bi bil redil vsaj tri glave živine, če ne več, a vendar ni imel v hlevu nikdar več kot par volov. In še ta voliča sta kazala, da sta le slabo krmljena in večkrat lačna kot sita.

Tudi hiša sama je glasno klicala, da je potrebna beljenja in temeljite poprave, a gospodar Lukas je imel za vse gluha ušesa in slabe oči. Oknice so imele več slepih šip iz papirja kakor prozornih iz stekla. Pa tudi steklene šipe so javno izpovedovale, da niso bile že nekaj let umite.

Tik hiše je čepel za silo zgrajen svinjak, ki pa še ni imel nikdar nobenega stanovalca.

Vse gospodarstvo je kazalo, da njegov gospodar z družino vred ni imel smisla za napredek. Posebno glasno so govorila o gospodarjevi zaniknosti koleša njegovega voza. Vedno so glasno evilila in škripala, ker ni nikoli mazal osi. Kadar je šel z vozom v hrib, so evilila žalostno in počasi: »Le—tos ni—smo kla—li, le—tos ni—smo kla—li.« Kadar je pa hitel voz navzdol, so evilila prav hitro: »Še ne bomo sedem let, še ne bomo sedem let, še ne bomo sedem let.«

Fr. Š.

Kopel pomaga

(Belokranjska.)

Mlad posestnik je zelo rad praznil kozarce. V začetku je zahajal v gostilno le ob nedeljah, a sčasoma je postal njen stalni gost. Domov se je vračal pozno ponoči in sitnaril, da je vsem presedalo. Nič niso pomagali lepi opomini skrbne žene, niti svarila in dobri nauki izkušenih staršev. Pač pa je družina vztrajno molila in prosila za njegovo poboljšanje.

Bilo je meseca maja pozno zvečer. Mladi mož je motovilil pošteno nadelan iz gostilne domov in pel svojo pijano pesem. Pot ga je vodila mimo vaše luže, v kateri so imele žabe ravno svoj nočni koncert. Moža je žabji zbor motil pri njegovem petju, zato se je ustavil in zaklical: »Žabe, tiho!« A te se niso zmenile za njegov opomin; nemoteno so nadaljevale svoj koncert. Moža je to še bolj razburilo, zato je stopil tik luže in ponovno zaklical: »Tiho, žabe!« Pri tem je dvignil desno nogo, hoteč udariti trdo ob tla, a zaradi vinjenosti je omahnil in štrbunknil v lužo. Žabe so pri priči utih-nile in tudi mož se je v hipu streznil ter hitro zapustil hladno kopel. Ves moker je odhlačal domov s trdnim sklepom, da se bo poboljšal.

In res je hladna kopel v luži pomagala. Mož se je za vedno streznil.

Dijaško diletantsko društvo

(Konec.)

S to številko »Vrtca« naj zaključim svoje pripovedovanje o rojstvu in delovanju našega gori imenovanega društva. Zaključim pa to pripovedovanje lahko najlepše z opisom petletnice obstoja tega društva, ki je bila menda v aprilu leta 1904., ter o istočasni ustanovitvi društvenega glasila »Diletant«, ki je izhajal dve leti.

Petletnico smo obhajali zelo lepo in sicer v — našem stanovanju v Kreuzerjevi hiši v Spodnji Šiški št. 166. Spet je naša mama izpraznila »veliko« sobo. Znosila je iz nje z očetovo in našo pomočjo vse pohištvo; samo klavir — »glasovir« smo mu pravili takrat — je ostal v sobi. Saj smo ga potrebovali za čim lepši in čim pestrejši spored proslave. Ob steni, ki ni imela oken, pa smo postavili ozek odrček.

Na sporedu je bilo: 1. Hugenoti, uvertura k operi. 2. Slavnostni govor. 3. Igra. 4. Prosta zabava.

Hugenate sva prav dobro naštudirala moj prijatelj, gimnazijec Jan ko F., ki je igral gosli, in jaz, ki sem ga spremljal s klavirjem.

Na stolih in na hitro roko samo začasno postavljenih klopeh je sedelo naše »odlično« občinstvo: starši nekaterih sodelujočih in bratje in sestre ter vsi oni člani, ki niso sodelovali pri predstavi.

Čeprav sva imela ob slavnostni tišini pričakujočega občinstva in v zavesti, da imava čast s svojim muziciranjem otvoriti to pomembno slavnost, precej treme, sva začela prav pogumno igrati ter sva tudi v splošno zadovoljstvo srečno preigrala do konca. »Mnogoštevilno občinstvo«, kakor smo se izražali takrat, naju je nagradilo s toplim plaskanjem.

Sledil je moj slavnostni govor. Stopil sem na oder ter sem se po nekaj minutah napetega pričakovanja pojavil izza zastora pred poslušalci. Zasnoval pa sem svoj govor v šaljivi obliki. Govoril pa sem približno tako: »Bil je lep jesenski večer pred petimi leti, ko se je ustavil pred hišo na vogalu Kolodvorske in Slomškove ulice neki človek, pogledal proti oknom v prvem nadstropju ter zmajal z glavo... Zagonetna stvar — dvoje oken, ki sta ob tej uri vedno žarko razsvetljeni, sta bili nocoj zagrnjeni s čudno temnimi zastori!... Kaj naj to pomeni? — Stopil je s pospešenim korakom skozi večna vrata, se požuril čez dvorišče ter se pognal kar čez dve in dve stopnici v prvo nadstropje... Potrkal je in čakal... Potrkal je še enkrat — nihče se ni oglasil!... Pritisnil je rahlo na kljuko in počasi odpiral vrata... »Za Boga — kaj je to?« je tesnobno in pritajeno vzkliznil... Namesto znanega pohištva se je v poltemni sobi dvigala pred njim neka bela stena od tal do stropa. Stopil je boječe bliže, se dotaknil čudne bele stene, ki pa se je pod njegovimi prsti voljno vdala ter se zamajala. — »Moj Bog, to ni zid — platno je! To so vendar rjuhe!« se je čudoma začudil... Nenadno za rjuhami zaškripljejo deske — rjuhi se nekoliko razgrneta in pred strmečimi očmi obiskovalca se pojavi izza njih debela, polnolična glava s pravim sračjim gnezdom bujnih plavih las, v katerih je tičal velik — glavnik!... — Obiskovalec stopi prestrašen korak nazaj, se zadene ob enega izmed stolov, ki so stali v dolgi vrsti pred rjuhama, telebne trdo nanj ter dihne s široko izbuljenimi očmi: »Kdo ste...?«

»Hohoho,« se na glas zakrohoče plavalasa, rdečelična luna z ogromnim glavnikom v sračjem gnezdu. »Dobrodošli, gospod! A ste še vse prezgodnji. Niso še vsi oblečeni in tudi prerorejeni ne. Pravkar sem pričaral najmlajši

sestrici kakor vran črne bujne laske na glavo, da ji je ubogi beli obrazek še bolj pobledel in so se njene velike črne in vse solzne oči še bolj zasvetile!... A zdaj stopim v kuhinjo po ostali dve starejši sestri, da jima vklešem ostre gube med oči ter jima zveržim ustne v hladno trdoto —! A nato pride ubogi, trhli starček na vrsto, ki mu srce ječi v bolestem sočutju, ter kakor barka zajetna širokopleča ženščina —!

»Nehajte — nehajte.« klikne obiskovalec še vedno se ves tresoč in umikajoč se k vratom. »Kaj me norite?«

»Nič vas ne norim.« mu odgovori prijazno dobrodušni debelinko, »pridite čez dobro uro spet, pa boste gledali predstavo ‚Pepek‘, ki jo uprizore danes Skrbinškovi in Poljančevi otroci ter še nekaj drugih! Na svidenje, gospod!«

Obiskovalcu pa se je razlezel obraz v zadovoljen smehlaj. Odšel je vedro zamišljen ter sklenil, da si to otroško predstavo res ogleda...

Vidite, dragi poslušalci — na ta dan smo pred petimi leti začeli z igranjem. Mnogo je bilo vedrega dela, mnogo skrbi, a tudi lepih uspehov, ki si jih želimo vsi skupaj še mnoga leta do prihodnjega jubileja. Živel naš dijaški diletantski oder!

Priklonil sem se, kakor sem to videl v gledališču, in stopil za zastor. Prestal sem kot govornik svoj krst. In medtem ko sem si brisal potne srage s čela, so mi poslušalci z razigranim smehom in radostnim čebljanjem ploskali. Sledila je druga točka — igra!

Vse je šlo po sreči. In ko smo se odšminkali ter potisnili stole ob zid, da se pripravimo za prosto zabavo, je naša mama postregla vsem s čajem in — krofi, ki jih je napekla celo zvrhano grmado.

Sedel sem h klavirju in zaigral. Končno smo zapeli vrsto lepih narodnih pesmi ter se lotili tudi umetnih, ki jih je skomponiral moj oče — »naš ata«, kakor smo ga srečni in s ponosom vedno imenovali...

Na slavnostni seji smo bili sklenili, da bomo začeli izdajati svoj društveni list »Diletant« v pouk in zabavo našim članom in staršem ter dobrim prijateljem. Izhajal je vsak mesec skozi dve leti. Obsegal je štiri strani trgovske oblike in je bil hektografiran. Pisala sva vanj največ Počivalnikov Pepe in jaz, ki sem bil tudi — »glavni urednik«. Urejan je bil tako, da smo priobčevali na prvi in drugi strani »znanstvene članke« in pod črto izvorno dramsko delo, ki sem ga spisal jaz; tretja stran je bila posvečena kritiki o naših predstavah in — vajah, a četrta stran je bila humoristična. Posebno privlačno je bilo na četrti strani vedno »Pismo šefeta na Žefo«, kjer se je o delu, o posameznikih in o dogodkih v društvu spregovorila tudi marsikatera pikra beseda, ki ji je pa blažilno odbilo ost — ljubljansko narečje.

Če smo kje gostovali, smo kritike, ki so izšle v naših dnevnikih, ponatisnili v »Diletantu«. Naj tu priobčim ponatis kritike, ki je izšla v »Domovini« po našem gostovanju z »Desetim bratom« v počitnicah l. 1904. v Brežicah. Jaz sem igral takrat »Martina Spaka« in je omenjena kritika prva v mojem življenju. Glasi se:

»Nikjer ni bilo opaziti, da bi se pretiravalo, kar zlasti diletantje radi store, in tako se nam je dozdevalo, kakor bi imeli pred seboj gojence dobre dramatiške (tako »Domovina«) šole. Zlasti izborna so igrali diletantje, ki so imeli glavne vloge. Deseti brat s svojimi razgaljenimi prsi, širokim opletenim klobukom, je krasno in markantno označil ono nesrečno bitje, ki je dalo povod nastanku romana in igre. Šaljivost in resnoba, vse se mu je dobro poneslo (tako »Domovina«). Izborna in naravnost umetniško dovršeno je igral ono poslednjo sceno, ki po svoji tragiki tako silno dejstvuje na poslušalca. Čestitamo mlademu gospodu in mu želimo še mnogo enakih uspehov.«

NAŠA POŠTA

Dragi gospod urednik!

Zelo mi ugaja Vaš mladinski list, na katerega sem že tri leta naročena. Prav rada prebiram lepe pravljice, a najbolj mi je všeč zgodba o »Bebcu Mihu«.

Povem Vam, da se vozim z vlakom v šolo iz Uršnih sel v Kandijo. Od Kandije do Smihela moram iti peš. V šolo hodim v samostan, v drugo meščansko.

Mogoče ste tudi radovedni, zakaj se imenuje moja rojstna vas Uršna sela. Tudi to Vam bom povedala.

Nad vasjo v gozdu so v neki jami prebivale žene. Tem ženam je bilo ime Urške. Hodile so ljudem ponoči na njive delat. Ko pa so ljudje začeli sekati gozd, so zbežale. Od tedaj ima vas ime Uršna sela.

Lepo Vas pozdravlja Vaša hvaležna naročnica
Jakše Anica, Smihel.

Spoštovani g. urednik!

Že nekaj let berem naš list »Vrtec«, pa še nisem brala kakšne vesti iz Smlednika. Zato sem se odločila, da napišem nekaj vrstic. Da pa boste vedeli, kje je Smlednik, Vas najprvo opozorim na zgodovinski hrib in razvaline Stari grad, v katerem so stanovali nekdanji smeški grofje. Ker je ta hrib pripraven za izlete, Vas povabim, da pridete poleti na izlet. Pri tej priliki Vas prosim, da si pridete ogledat k nam naše zajčke, ako se ne bojite, da bi Vam ogrizli čevlje, ko boste stopili mednje. Imamo jih precej. So različni: beli in črni, majhni in veliki, pa vsi imajo ostre zobe. Da boste našo hišo našli, Vam

povem, da je najbližja Staremu gradu. Pri tej priliki Vas bom obdarovala z zajčki.

Se veliko bi Vam pisala, pa se bojim, da bi pismo ne poromalo v požrešni koš.

Vendar pa moram opisati našo božičnico, ki so jo nam priredili g. upravitelj in gg. učiteljice. V šoli nas je 183 učencev in učenek in vsi smo bili obdarovani. Revni s toplim blagom, bogatejši pa tudi z lepimi darili. Takega veselja nam še niso priredili v naši šoli. Zato se jim tukaj najlepše zahvaljujem, posebno pa g. upravitelju za njegov požrtvovalni in nesebični trud. Stokrat naj jim Bog povrne!

S spoštovanjem

Zavbi Gabrijela,

učenka 4. razr. viš. lj. šole v Smledniku.

Spoštovani g. urednik!

Ker v Polhovem Gradcu nima nihče toliko poguma, da bi Vam napisal skromno pismece, sem se zopet odločil jaz.

Tudi to pot sem rešil uganke, čeprav nimam nič upanja, da bi me pri žrebanju doletela gospa sreča. Nadvse zanimiva povest v »Vrtec« je »Bebec Miha« in bi rad vedel, če je resnična.

Sporočam Vam, da je odšel k Bogu po večno plačilo brat našega g. upravitelja. Smrt tega moža je tudi mene pretresla.

Sedaj je pa za danes dovolj. Bom pa še drugič kaj napisal. In še to prosim, da bi za drugič napisali mnogo uganek.

Petrovec Jan.,

uč. VI. r. v Polhovem Gradcu.

Listnica uredništva in uprave

Končujemo 71. letnik »Vrtca« in se prav iskreno zahvaljujemo cenjenim sotrudnikom za zvesto sodelovanje, poverjenikom in naročnikom za naklonjenost ter pomoč in jih prosimo, da nam tudi v bodoče ostanejo zvesti ter nam pridobijo še novih prijateljev in naročnikov.

Letošnji naročniki naj nam oprostite, ker nismo izpolnili vsega, kar smo imeli v načrtu.

Za novo šolsko leto imamo pripravljene dosti lepega, poučnega in zabavnega čtiva. Zato prosimo številnega odziva na naročnino. Želimo vsem mirnih in zdravih počitniških dni!

Uredništvo in uprava.

Odkrite stezice v 8. številki »Vrtca«

1. Trnjeva krona: Vsaka žrtev je težka.
2. Voznik: Vsem ugankarjem veliko pirhov in tudi potic.
3. Voščilo: Blagoslovljene praznike vsem naročnikom.
4. Velikonočna: Pomlad — veselja čas je spet pri nas.

Štiri uganke so rešili:

Bled: Markelj Marija, Burja Marija.

Borovnica: Gabrovec Marija, Luglio Alojzija.

Črni vrh: Burjek Janko.

Duplje: Trobec Jožefa.

Ježica: Terčelj Marija.

Kamnik: Zdolšek Avrelija.

Kočevje: Kajfež Spasenija.

Ljubljana: Koman Darinka, Remih Zlatko, Aleš Vladimir, Langus Janez in Lado, Kušljan Venčeslav, Kelhar Janez in Helenca, Okršlar Alojzij, Krajec Stanko, Čuden J., Čuden M., Princ Marija, Javornik Marija, Lavrič Vera, Grčar M., Grčar N., Šurk Marica in Ludvik, Florjančič Bogomila.

Malenski vrh: Demšar Martinka.

Naklo: Jošt Ciril.

Podlipa: Buh Jožefa.

Ribnica: Rikauf Milena.

Rožni dol: Krštinc Rozalija, Povše Zinka, Kapš Anica, Rauh Albina, Meglič Ivana, Jakša Antonija.

Senožeti: Jerina Agata.

Šmarje, Dol: Anžič Berta.

Zagorje: Forte Valči.

Nekaj učencev je rešilo po tri uganke.

Izžrebani so bili in dobe nagrade:

Gabrovec Marija, Borovnica:

Rikauf Milena, Ribnica:

Anžič Berta, Šmarje, Dol.;

Koman Darinka, Ljubljana-Zg. Šiška;

Langus Lado, Ljubljana-Bežigrad;

Šurk Ludvik, Ljubljana-Barje.